

Аўтабіяграфія

Нарадзіўся 25-га ліпеня 1900 году ў в. Зазер'е Есьмінскай воласыці, Барысаўскага павету, Менскай губерні. Бацька -- Яўхім Ізлеш, маці Барбара, абодвы -- сяляне.

У 1911 годзе скончыў вісковую школу. Настаўніца (пазней жонка Янкі Купалы) дамаглася, каб мяне аддалі ў «Вышэначальнае училиже» за сямнаццаць вёстр, у мястэчку. Гэта ўваходзіла ў пляны й бацькі, бо зямлі на нашу сям'ю прыпадала толькі трывесціны, а, апроч мяне, было яшчэ дзве сыноў.

Вучні «Вышэ-начальнага училижа» мелі жалю вартаем існаваныне. Жылі ў бруднай і халоднай «бурсе», харчаваліся, галоўным чынам, сухім хлебам і адзінай на дзень цыкорыяй; крупнік варыўся таксама толькі раз на дзень і толькі ў дні школьніх заняткаў. Гэта прымушала мяне, нягледзячы на такую далёкую дарогу і супрошь волі бацькі, уцякаць дахаты. Можаце сабе ўяўіць, як я дабіраўся праз пушчы і пустыя палі, часта ўжо ўпоцемку, да майго Зазер'я. Цяпер часта ўспамінаю, як мяне не загрызлі ваўкі, якіх у нашай мясцовасці было шмат.

Навука мая ў «Вышэ-начальном училиже» скончылася ў 1914 годзе, калі бацьку забралі на вайну. У шаснаццатым я выехаў у Варонеж, дзе дастаў працу на пошце. Гэта была няўдалая спроба палепшыць становішча сям'і, бо ў Расейскай імперыі быў ужо пачаўся хаос і голад. Сябры з Бацькаўшчыны, якіх было шмат у Варонежы, як уцекачоў ад вайны, паралі мне кінуць працу на пошце і ехаць на

поўдзень. Другога выйсьця ня было, і я апынуўся, якраз у дні лютайскай рэвалюцыі, у невялікім гарадку Кадзіеўка, на Кацярынасласлаўшчыне. Тут таксама было шмат уцекачоў ад вайны з Бацькаўшчыны -- галоўным чынам інтэлігэнцыі. Пры іхнай дапамозе пры мясцовай гімназіі для маладых людзей, страшчых магчымасць вучыцца на Бацькаўшчыне, былі арганізаваны агульнаадукацыйныя курсы. Я знайшоў такую-сякую працу й пачаў наведваць гэтыя курсы. У 1919 годзе скончыў іх.

Пачалася грамадзянская вайна. «Недзялімцы» наступалі з Дону, саветчыкі арганізоўвалі абарону на мясцох, і ў чырвенні дзесятнаццатага мяне паклікалі ў войска. Цяжка перадаць усё тое, што мне прыйшлося перажыць; даволі сказать, што, калі я вярнуўся дахаты па дэмабілізацыі, ні бацька, ні маці не пазналі мяне -- так знясілены быў я двумя тыфусамі запар.

У 1922 годзе я асеў на сталае жыццё ў Менску. Аслаблены тыфусамі, я ня мог дазволіць сабе вялікай нагрузкі, што патрабавалася ўмовамі жыцця. Не пайшоў я й ні ў якую партыю; паспрабаваў слухаць лекцыі на факультэце грамадскіх навук, але мне яны не падабаліся -- усю іхню мудрасць я прайшоў у жыцці на практицы...

У 1928 паспрабаваў свае сілы ў літаратуры. Выявілася, што яны ў мяне ёсьць, і я ўзяў працу ў рэдакцыях. У 1929 годзе была выдадзена моя першая кнішка, рэдактар -- **светлаг памяці Міхась Чарот**. Мела яна добрыя водгукі, і я наважыў заняцца літаратурай.

Новая вайна прынесла нам жудасныя няшчасці. Я згубіў палаўніцу сям'і, а пазней і ўсю.

Літаратурная праца мяне крыху натхняла, але са старасыю і гэтаму прыйшоў канец. Дажываю жыцьцё самотным, у адзіноце: што лёс пашле?..

Мікола Цэлеш